

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَ
أَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ
بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ وَ
تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ
نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا (1)
فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا
الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ
الْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا (2) وَ
يَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ
شَيْءٍ قَدْرًا (3) وَاللَّائِي يَئْسَنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ

نِسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ وَ اللَّائِي
لَمْ يَحِضْنَ وَ أُولَاتِ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ
حَمْلَهُنَّ وَ مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا (4)
ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَ مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ
سَيِّئَاتِهِ وَ يُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا (5) أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ
سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَ لَا تَضَارُّوهُنَّ لِيُضَيِّقُوا
عَلَيْهِنَّ وَ إِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمَلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى
يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ
وَ أَتَمِّرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَ إِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَرِّضُوعُ
لَهُ أُخْرَى (6) لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَ مَنْ قَدِرَ
عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا
إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا (7)

~~~~~

O Prophet! When ye do divorce women, divorce them at their prescribed periods, and count (accurately), their prescribed periods: And fear Allah your Lord: and turn them not out of their houses, nor shall they (themselves) leave, except in case they are guilty of some open lewdness, those are limits set by Allah: and any who transgresses the limits of Allah, does verily wrong his (own) soul: thou knowest not if perchance Allah will bring about thereafter some new situation. Thus when they fulfil their term appointed, either take them back on equitable terms or part with them on equitable terms; and take for witness two persons from among you, endued with justice, and establish the evidence for the sake of Allah. Such is the admonition given to him who believes in Allah and the last day. And for those who fear Allah, He (ever) prepares a way out, and He provides for him from (sources) he never could expect. And if any one puts his trust in Allah, sufficient is (Allah) for him. For Allah will surely accomplish his purpose: verily, for all things has Allah appointed a due proportion. Such of your women as have passed the age of monthly courses, for them the prescribed period, if ye have any doubts, is three months, and for those who have no courses (it is the same): for those who are pregnant, their period is until they deliver their burdens: and for those who fear Allah, He will make their path easy. That is the command of Allah, which He has sent down to you: and if any one fears Allah, He will remove his evil deeds from him, and will enlarge his reward. Let the women live (in '*iddat*') in the same style as ye live, according to your means: Annoy them not, so as to restrict them. And if they carry (life in their wombs), then spend (your substance) on them until they deliver their burden: and if they suckle your (offspring), give them their recompense: and take mutual counsel together, according to what is just and reasonable. And if ye find

~~~~~

~~~~~  
yourselves in difficulties, let another woman suckle (the child) on the (father's) behalf. Let the man of means spend according to his means: and the man whose resources are restricted, let him spend according to what Allah has given him. Allah puts no burden on any person beyond what He has given him. After a difficulty, Allah will soon grant relief.

اے نبیؐ، جب تم لوگ عورتوں کو طلاق دو تو انہیں ان کی عدت کے لیے طلاق دیا

کرو۔ اور عدت کے زمانے کا ٹھیک ٹھیک شمار کرو، اور اللہ سے ڈرو جو تمہارا رب

ہے۔ (زمانہ عدت میں) نہ تم انہیں ان کے گھروں سے نکالو، اور نہ وہ خود نکلیں،

الایہ کہ وہ کسی صریح برائی کی مرتکب ہوں۔ یہ اللہ کی مقرر کردہ حدیں ہیں، اور

جو کوئی اللہ کی حدوں سے تجاوز کرے گا وہ اپنے اوپر خود ظلم کرے گا۔ تم نہیں

جانتے، شاید اس کے بعد اللہ (موافقت کی) کوئی صورت پیدا کر دے۔ پھر جب

وہ اپنی (عدت کی) مدت کے خاتمہ پر پہنچیں تو یا انہیں بھلے طریقے سے (اپنے

نکاح میں) روک رکھو، یا بھلے طریقے پر ان سے جدا ہو جاؤ۔ اور دوائسے آدمیوں

کو گواہ بنا لو جو تم میں سے صاحب عدل ہوں۔ اور (اے گواہ بننے والو!) گواہی

ٹھیک ٹھیک اللہ کے لیے ادا کرو۔ یہ باتیں ہیں جن کی تم لوگوں کو نصیحت کی جاتی

ہے، ہر اس شخص کو جو اللہ اور آخرت کے دن پر ایمان رکھتا ہو۔ جو کوئی اللہ سے

ڈرتے ہوئے کام کرے گا اللہ اُس کے لیے مشکلات سے نکلنے کا کوئی راستہ پیدا کر دے گا اور اسے ایسے راستے سے رزق دے گا جہاں اُس کا گمان بھی نہ جاتا ہو۔ جو اللہ پر بھروسہ کرے اس کے لیے وہ کافی ہے۔ اللہ اپنا کام پورا کر کے رہتا ہے۔ اللہ نے ہر چیز کے لیے ایک تقدیر مقرر کر رکھی ہے۔ اور تمہاری عورتوں میں سے جو حیض سے مایوس ہو چکی ہوں ان کے معاملہ میں اگر تم لوگوں کو کوئی شک لاحق ہے تو (تمہیں معلوم ہو کہ) ان کی عدت تین مہینے ہے۔ اور یہی حکم اُن کا ہے جنہیں ابھی حیض نہ آیا ہو۔ اور حاملہ عورتوں کی عدت کی حد یہ ہے کہ اُن کا وضع حمل ہو جائے۔ جو شخص اللہ سے ڈرے اُس کے معاملہ میں وہ سہولت پیدا کر دیتا ہے۔ یہ اللہ کا حکم ہے جو اُس نے تمہاری طرف نازل کیا ہے۔ جو اللہ سے ڈرے گا اللہ اس کی برائیوں کو اس سے دور کر دے گا اور اس کو بڑا اجر دے گا۔ اُن کو (زمانہ عدت میں) اُسی جگہ رکھو جہاں تم رہتے ہو، جیسی کچھ بھی جگہ تمہیں میسر ہو۔ اور انہیں تنگ کرنے کے لیے ان کو نہ ستاؤ۔ اور اگر وہ حاملہ ہوں تو ان پر اُس وقت تک خرچ کرتے رہو جب تک ان کا وضع حمل نہ ہو جائے۔ پھر اگر وہ تمہارے لیے (بچے کو) دودھ پلائیں تو ان کی اجرت انہیں دو، اور بھلے طریقے

سے (اجرت کا معاملہ) باہمی گفت و شنید سے طے کر لو۔ لیکن اگر تم نے (اجرت طے کرنے میں) ایک دوسرے کو تنگ کیا تو بچے کو کوئی اور عورت دودھ پلا لے گی۔ خوشحال آدمی اپنی خوشحالی کے مطابق نفقہ دے، اور جس کو رزق کم دیا گیا ہو وہ اسی مال میں سے خرچ کرے جو اللہ نے اسے دیا ہے۔ اللہ نے جس کو جتنا کچھ دیا ہے اس سے زیادہ کا وہ اسے مکلف نہیں کرتا۔ بعید نہیں کہ اللہ تنگ دستی کے بعد فراخ دستی بھی عطا فرمادے۔

ऐ नबी, जब तुम लोग औरतों को तलाक़ दो उन्हें उनकी इद्दत के लिए तलाक़ दिया करो और इद्दत के ज़माने का ठीक-ठीक शुमार करो, और अल्लाह से डरो जो तुम्हारा रब है | (ज़मानए-इद्दत में) न तुम उन्हें उनके घरों से निकालो, और न वे खुद निकलें, इल्ला यह कि वे किसी सरीह बुराई की मुर्तकिब हों | अल्लाह की मुकर्ररकरदा हर्दे हैं, और जो कोई अल्लाह की हदों से तजावुज़ करेगा वह अपने ऊपर खुद जुल्म करेगा | तुम नहीं जानते शायद इसके बाद अल्लाह (मुवाफ़क़त की) कोई सूरत पैदा कर दे | फिर जब वे अपनी (इद्दत) की मुद्दत के खातिमे पर पहुंचें तो या उन्हें भले तरीक़े से (अपने निकाह में) रोक रखो, या भले तरीक़े पर उनसे जुदा हो जाओ | और दो ऐसे आदमियों को गवाह बना लो जो तुम में से साहिबे-अद्ल हों | और (ऐ गवाह बननेवाले) गवाही ठीक-ठीक अल्लाह के लिए अदा करो | ये बातें हैं जिनकी तुम लोगों को नसीहत की जाती है, हर उस शख्स को जो अल्लाह और आखिरत के दिन पर ईमान रखते हो | जो कोई अल्लाह से डरते हुए काम करेगा अल्लाह उसके लिए मुशकिलात से निकलने का कोई रास्ता पैदा कर देगा और उसे ऐसे रास्ते से रिज्क देगा जिधर उसका गुमान भी न जाता हो | अल्लाह पर भरोसा करे उसके

~~~~~

लिए वह काफ़ी है | अल्लाह अपना काम पूरा करके रहता है | अल्लाह ने हर चीज़ के लिए एक तकदीर मुकर्रर कर रखी है | और तुम्हारी औरतों में से जो हैज़ से मायूस हो चुकी हों उनके मामले में अगर तुम लोगों को कोई शक लाहिक है तो (तुम्हें मालूम हो कि) उनकी इद्दत तीन महीने हैं | और यही हुक्म उनका है जिन्हें अभी हैज़ न आया हो | और हामिला औरतों की इद्दत की हद यह है कि उनका वजए-हम्ल हो जाए | जो शख्स अल्लाह से डरे उसके मामले में वह सहूलत पैदा कर देता है | यह अल्लाह का हुक्म है जो उसने तुम्हारी तरफ़ नाज़िल किया है | जो अल्लाह से डरेगा अल्लाह उसकी बुराइयों को उससे दूर कर देगा और उसको बड़ा अज़्र देगा | उनको (ज़मानए-इद्दत में) उसी जगह रखो जहाँ तुम रहते हो, जैसी कुछ भी जगह तुम्हें मुयस्सर हो | और उन्हें तंग करने के लिए उनको न सताओ | और अगर वे हामिला हों तो उनपर उस वक़्त तक खर्च करते रहो जब तक उनका वजए-हम्ल न हो जाए | फिर अगर वे तुम्हारे लिए (बच्चे को) दूध पिलाएँ तो उनकी उजरत उन्हें दो, और भले तरीके से (उजरत का मामला) बाहमी गुफ़्त व शनीद से तय कर लो | लेकिन अगर तुमने (उजरत तय करने में) एक दूसरे को तंग किया तो बच्चे को कोई और औरत दूध पिला लेगी | खुशहाल आदमी अपनी खुशहाली के मुताबिक़ नफ़का दे, और जिसको रिजक कम दिया गया हो वह उसी माल में खर्च करे जो अल्लाह ने उसे दिया है | अल्लाह ने जिसको जितना कुछ दिया है उससे ज़्यादा का वह उसे मुकल्लफ़ नहीं करता | बईद नहीं कि अल्लाह तंगदस्ती के बाद फ़राख-दस्ती भी अता फ़रमा दे |